

ИЗИСКВАНИЯ

към оформяне на материалите за публикуване в списание „Епохи“

1. Студии до 120 000 знака, статии до 45 000 знака, съобщения до 18 000 знака, рецензии и отзиви до 12 000 знака, напечатани едностранно. Материалите се предават в разпечатан и електронен вариант на адреса на редколегията или на електронната поща на редколегията – epochi@abv.bg или st_iordanov@yahoo.com (редакционен секретар).

2. Заглавието се изписва с главни букви, центрирано, без съкращения, с размер 14 pt, Bold.

3. На следващия ред се разполагат името и фамилията на автора (авторите) без съкращения. Имената да се изписват с главни и малки букви, 14 pt, Bold.

4. Ако материалът е на български език, през един празен ред се изписва заглавието в превод на английски език с малки и големи букви, 14 pt, Italic.

5. На следващия ред се изписват на латиница имената на автора (авторите) с малки и големи букви, 14 pt, Italic.

6. През един празен ред се разполага резюме (Abstract) на английски език (50–100 думи) с размер и стил на шрифта 12 pt, Italic.

7. На следващия ред се изписват ключовите думи (Key words) на английски език с размер и стил на шрифта, както на резюмето.

8. Ако докладът е на чужд език, заглавието, името на автора (авторите), резюмето и ключовите думи да бъдат на български език.

9. През един празен ред следва основният текст на материала с подравняване Left.

10. Страниците на предлагания за публикуване материал да не се номерират.

11. Обяснителните бележки към текста се обозначават с горен цифров индекс в последователна номерация и се внасят в текста посредством опцията **footnote** [← Reference ← Insert]. **Обяснителните бележки се набират посредством опцията footnote [← Reference ← Insert]; при публикуването на статията в списанието те остават под линия на съответната страница.**

12. Цитирането в текста се извършва посредством т.нар. Оксфордска система, чрез препратки към цитираните заглавия посредством съкращения на заглавията и указание за цитираното в тях място, поставени в квадратни скоби в текста. Ако е необходимо цитиране и в обяснителните бележки, то се извършва по същия начин.

13. Съкращенията на цитираните заглавия се оформят по следния начин:

13. 1. Фамилия на автора, инициали на личното/личните име/имена, заглавие, място на издаване, издателство, година на издаване на труда, например:

– **на статия в списание:**

Иширков, А. 1923 – Анастас Иширков. Областното име Загорье или Загора в миналото и сега. – Известия на Народния етнографски музей, 3, 1923, с. 80–88.

Woudhuizen, F. C. 2006–2007 – Fred C. Woudhuizen. Traces of Ethnic Identities in Etruscan Onomastics (Supplementum Epigraphicum Mediterraneum 30). – Talanta, XXXVIII–XXXIX (2006–2007), 259–276.

Georgiev, Vl. I. 1978 – Vladimir I. Georgiev. Thrakische Etymologien. – Балканско езиковедие / Linguistique Balkanique, XXI/1, 1978, с. 5–20

Тъй като различните списания отбелязват по различен начин елементите на периодичността си – година на издаване, календарна година на издаването, брой/книжка, **в библиографското описание на списанието, материал от което се цитира, да бъде следван начинът, по който съответното списание е отбелязало тези елементи в заглавната си страница.**

Примерно цитиране в текста:

... както установява Анастас Иширков в проучването си за областното име Загора [**Иширков, А.** 1923, с. 88]

или

... редица други палеобалкански имена, сравнявани, впрочем, с упоменатото етруско име [например от **Woudhuizen, F. C.** 2006–2007, p. 264].

или

Койлалетите действително не се радват на добро изворово засвидетелстване [практически пълно привеждане на известията на изворите вж. у **Georgiev, Vl. I.** 1978, S. 15].

– на статия в сборник:

Сакъзов, И. 1933 – Иван Сакъзов. Областното име Загора по нови документи. – В: Сборник в чест на Анастас Т. Иширков по случай 35-годишната му професорска дейност. София, 1933.

Golden, P. 2006 – Peter Golden. The Khazar Sacral Kingship. – In: Pre-Modern Russia and Its World. Essays in Honor of Thomas S. Noonan. Edited by Kathryn L. Reyerson, Theophanis C. Stavrou, and James D. Tracy. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 2006, 79–102.

Примерно цитиране в текста: ... както се установява в проучването на Иван Сакъзов [**Сакъзов, И.** 1933, с. 88]

Както пише П. Голден, „... the Türk Qaghanate was *grosso modo* a dual Kingship...” [**Golden, P.** 2006, p. 87].

– на книга:

Селищев, А. М. 1981 – Афанасий М. Селищев. Очерки по македонской диалектологии. София: Наука и изкуство, 1981.

Pritsak, O. 1955 – Omeljan Pritsak. Die Bulgarische Fürstenliste und die Sprache der Protobulgaren. Wiesbaden, 1955.

Примерно цитиране в текста:

... както се установява в проучването на Афанасий Селищев [**Селищев, А. М.** 1981, с. 88] ...

или

... съгласно предположението на Омелян Притсак [вж. **Pritsak, O.** 1955, S. 56] ...

– на интернет базирана публикация:

Porter, B. W. Major Statement: Complex Societies... – Porter, Benjamin W. Major Statement: Complex Societies. – <http://www.sas.upenn.edu/~bporter/Complex%20Society%20Statement.pdf> (достъпен: януари 2005).

Примерно цитиране в текста: ... осветляването на проблемите на т. нар. социална комплексност позволява тя да бъде представена със следните характеристики [вж. **Porter, B. W.** Major Statement: Complex Societies..., pass.]

Особености на този тип цитиране:

1. В приведенния пример е използвано съкращение на пълното цитиране, защото интернет базираният материал не съдържа информация за годината на публикуването му в електронен вид. Ако обаче интернет материалът съдържа информация за годината на публикуването си, той може да бъде цитиран в текста по следния начин: **Porter, B. W.** 2005, pass.

2. Много често цитирането на интернет базиран материал става само чрез указване на електронния му адрес, което редколегията смята за неприемливо и го приема само като изключение –

такива изключения в редки случаи се налага да се направят. Но повечето от интернет базираните материали имат указани автор и заглавие, и в такъв случай оформянето на цитирането да става по реда, възприет за цитиране на материал от списание, само че в този случай на мястото на данните за списанието се поставят данните за съответния интернет източник: неговият електронен адрес и времето на ползването му.

Когато цитираната книга или статия в сборник или списание имат и интернет базирана публикация, е препоръчително това да се отбелязва, например:

Van Rouveroy, E. A. B. 1987 – E. A. B. Van Rouveroy. Chef couturier: un métier difficile. – Politique africaine, No 27 (Septembre – Octobre 1987), 19–29 < <http://www.politique-africaine.com/numeros/pdf/027019.pdf>, достъпен: август 1990 >

или

Wagner, C. O. 1990 – Carlos O. Wagner. La jefatura como instrumento de análisis del historiador. Cuestiones teóricas y metodológica. – En: Espacio y organización social. Madrid, 1990, 91–108.

Електронна версия https://www.academia.edu/313503/La_jefatura_como_instrumento_de_analisis_del_historiador. Cuestiones teóricas y metodológica, 21 p., достъпен: август 1991.

Когато от даден автор (или съавтори) е цитирана повече от една публикация от една и съща година на публикуване, в съкращението това се отбелязва чрез буквени знаци в азбучна последователност, следващи годината на издаване, например:

Добрев, А., Коев, И. 1998 а – А. Добрев, И. Коев. Действията на турски войскови части като съюзник на Трета българска армия в Добруджа през Първата световна война. – ВИСб. 1998, № 2. [Dobrev, A., Iv. Koev. Deystviyata na turski voyskovi chasti kato sayuznik na Treta balgarska armiya v Dobrudzha prez Parvata svetovna voyna. – VISb. 1998, № 2].

Добрев, А., Коев, И. 1998 б – А. Добрев, И. Коев. Награждаването на заслужили офицери с български и турски военни отличия през Първата световна война – ВИСб. 1998, № 2. [Dobrev, A., Iv. Koev. Nagrazhdavaneto na zasluzhili ofitseri s balgarski i turski voenni otlichiya prez Parvata svetovna voyna. – VISb. 1998, № 2].

13.2. Съкращенията на цитираните публикации се оформят и чрез кратко изписване на заглавието, като се подбира най-важната част от него, след което се указва цитираното място. Това се прави само когато публикацията е без година на издаване, или пък когато се цитира интернет базирана публикация, несъдържаща информация от библиографски характер за възпроизведено издание на хартия, например:

Гутнов, Ф. Х. Политогенез... – Гутнов, Ф. Х. Политогенез и генезис феодализма на Северном Кавказе. – Vestnik IC III. (<http://www.inci.ru/vestnikiii/vest01.html>, достъпен: януари 2004)

Примерно цитиране в текста: ... Гутнов изяснява процесите на политогенезис и генезиса на феодализма в Северен Кавказ [вж. **Гутнов, Ф. Х.** Политогенез..., pass.].

13.3. Съкращенията на цитираните публикации се оформят и чрез кратко изписване на заглавието, сведено до абревиатура (което се прави най-често при цитиране на корпусни издания или на архивни източници), например:

БАСВ – Българската армия в Световната война 1915–1918, Т. VIII; Т. IX. София, 1943.

ГИБИ – Гръцки извори за българската история

ЦДА – Централен държавен архив

Препоръчително е при корпусни издания на изворите от типа на „Гръцки извори за българската история“ да бъдат указвани година, издателство и място на издаване на съответния цитиран том още в рубриката съкращения на раздела ЛИТЕРАТУРА / REFERENCES.

13.4. Ако в описанието на цитираната публикация се използва съкращение на заглавието на списанието, където тя е публикувана, това съкращение се внася в **списък на съкращенията**, дори

съкращението да е общоприето за установилата се практика на цитиране в дадена страна. В български условия това се отнася до съкращения като: ИПр, ВИСб, ВНР и др. За българския специалист тези съкращения са добре познати, но списанието е задължено да дава яснота за съдържанието на подобни абривиатури и на евентуалния чуждестранен читател. В случая в приведените примери са използвани следните абривиатури:

- ИПр** – Исторически преглед
- ВИСб** – Военно-исторически сборник
- ВНР** – Bulgarian Historical Review

Когато в списъка на съкращенията се внасят заглавия на списанията, след представянето на съдържанието на абривиатурата е препоръчително да се указва поне мястото на издаване на списанието, например:

- ВНР** – Bulgarian Historical Review. Sofia
- ВНР** – Revue de l'Histoire des Religions. Paris
- CSSH** – Comparative studies in society and history. Cambridge

14. След основния текст, през два реда, се изписва с главни букви, 14 pt, Bold – **ЛИТЕРАТУРА / REFERENCES** и се привежда цялостният списък на цитираната в материала литература, 12 pt, Single, подредена според азбучния ред на българската азбука (за заглавията на кирилица), съгласно стандарта. В приетите в този списък съкращения с цел цитиране в текста имената на авторите се изписват в bold.

Например:

ЛИТЕРАТУРА / REFERENCES

Публикации

Хаджиниколов, В. 1980 – Веселин Хаджиниколов. Общи въпроси на етнографската наука. – В: Етнография на България. Т. I. С., 1980, 53–59. [Chadjinikolov, V. Obshi vaprosi na etnografskata nauka. – V: Etnografia na Bulgaria. T. I. S., 1980, 53–59].

15. Всички заглавия, цитирани в литературата на кирилица (на български или руски език), **да се изписват и в транслитерация на латиница в големи квадратни скоби непосредствено след кирилицата.** Например:

Хаджиниколов, В. Общи въпроси на етнографската наука. – В: Етнография на България. Т. I. С., 1980, 53–59. [Chadjinikolov, V. Obshi vaprosi na etnografskata nauka. – V: Etnografia na Bulgaria. T. I. S., 1980, 53–59].

16. След края на подредените азбучно заглавия на кирилица на нов ред се започва изписването на **ползваните заглавия на латиница**, подредени азбучно, според латинската азбука. Заглавията на латиница не е необходимо да се изписват и на кирилица.

17. Ако са ползвани, освен публикации на книги, и публикации в списания и сборници, още и публикации на писмени извори и архивни документи в корпусни издания, както и на интернет базирани източници, в списъка на литературата се оформят отделни рубрики, като във всяка рубрика се спазва азбучната последователност. Рубриците се подреждат по следния ред:

– *Архивни източници/извори*

– *Публикации*

– Интернет базирани източници

– Съкращения

18. След основния текст и списъка на ползваната литература авторите добавят своя адрес за връзка, телефон, е-поща, както и кратка анотация за себе си: научна степен, звание, месторабота, научни интереси.

19. Изображения се прилагат в края на текста във формат JPEG или TIFF, а на необходимото място в текста да е указано (fig. 1).

20. Със самия акт на изпращането на своите материали за публикуване в списание „Епохи“ авторите доброволно приемат техните текстове да бъдат публикувани не само на хартиен носител, но и в електронната версия на списанието. Така те дават съгласието си текстовете им в електронен вариант да бъдат в режим на свободен достъп за ползване от всички читатели на електронната платформа на списанието. Публикацията в списанието не се заплаща, а материалите, постъпили за публикуване, не се хоноруват.

Приложение:

*Образец за изготвяне на материал за публикация в сп. „Епохи“
[Образецът е откъс от статия, публикувана в списанието]*

**ПРИШЪЛЦИТЕ: ДИНАМИКА НА МИГРАЦИИТЕ, СОЦИАЛЕН СТАТУС И АДАПТАЦИЯ
(НА ПРИМЕРА НА ОСМАНСКИ РЕГИСТРОВИ ДАННИ ОТ XVI–XVII В.
ОТНОСНО НИКОПОЛСКИ САНДЖАК)**

Красимира МУТАФОВА

***PRISHALTSITE (THE NEW-COMERS): DYNAMICS OF MIGRATIONS, SOCIAL STATUS
AND ADAPTATION (ACCORDING TO OTTOMAN REGISTER DATA FROM
THE 16TH–17TH CENTURIES REGARDING THE SANCAK OF NIKOPOL)***

Krassimira MUTAFOVA

Abstract: The presented study is an attempt for a multifaced research the registered *prishaltsi* (out-comers) in the Ottoman tax inventories – one of the most important indicator of the occurred demographic, ethno-religious, economic and even political changes during 16th – 17th cc. The author’s observations are mainly focused on unpublished and just partially published Ottoman register material about *sancaq* of Nikopol, while in the quantitative and statistical analysis is primarily used data from the detailed registered *defters* of 1516/17, 1541–45, 1579 (1613/14) and 1642/43–1646. One of the highlights is put on the reasons for the preservation of the authentic form of the word *prishalets* – *prishelets* (ЃСФБМ), in the Ottoman registration practice, synonyms of which in Bulgarian language are *preselnik* (immigrant), *chujdenets* (foreigner), *drugozemets* (from another land), immigrant and others. One of the starting concepts in the study is that when registered in such manner they are clearly recognizable – for the local population, as well as for the Ottoman tax officers and clerks – as new settlers compared to permanent residents of the respective town or village. The outlined common characteristics of the discussed by the study *prishaltsi*, give grounds at least several key aspects of their role and place in the Bulgarian society during 16th – 17th cc. to be pointed out. First of all the so-called *prishaltsi* are within the most important indicators of the demographic situation and the dynamics of migration processes for the period considered. The complex study of the data about them in the context of a number of other explanatory entries (ethnonyms and nicknames such as: *surf/serb* (serbian), *vlach/eflyak*, *rum/grak* (greek), *latin*, *arbanash/arnavut*, etc.; annotations, locating the departure points of the migration; so called “escapes by the taxpaying population (*reaya*)” and other) gives a real opportunity the basic parameters of the migration processes to be outlined. They mark the intensity of migration processes during 16th – 17th cc. that had led to the depopulation of entire regions and destabilization of the Orthodox

community, but along with it had provided the constant “mechanical” growth and economic boom of a number of major urban centers in the Bulgarian lands. The high concentration of *prishaltsi* in Kazgan Banara (today’s town of Kotel), for example, as evidenced by the adduced register data, clearly marks the stages of the enlargement of the town and its transformation into one of the centres of the Bulgarian Revival movement. Among the outlined summaries the conclusion that deserves attention is that the so called *prishaltsi* are far from belonging to the marginalia of the society – neither at city level nor at village one. The summarized entries on taxes in all the commented registers from the 16th and 17th century do not detect any difference in taxation compared to the rest of the population, even when the *prishaltsi* are listed within the categories of population with special status and obligations to the central government. Furthermore, many of them are among the prosperous social classes in Bulgarian society throughout the whole period considered, and even afterwards.

Key words: Ottoman period, Ottoman tax inventories, *sancak* of Nikopol, Bulgarian society during 16th – 17th cc., *prishaltsi*, demographic processes, dynamics of migrations.

Представянето на така дефинираната от мен тема на основата единствено на лаконичния „език” на османската документация е твърде амбициозна задача. Достатъчно е да посоча, че в българската култура и литература образът на пришълец е повече от знаков. На ненадминатото перо на големия български писател Йордан Йовков дължим най-хуманното и най-поетичното представяне на **другия**, на **чуждия** за даден град или село. Много от героите на Йовков са „отнякъде“ [Султанов, С. 1971; Игов, С. 2000], може би защото най-одухотвореният български разказвач и един от световните майстори на разказа има подобна съдба. Едва ли българин би могъл да си представи света на Йовковите герои без образа на другоселеца, неизменен персонаж в няколко цикъла разкази, емблематично изпълнил другостта като социален феномен и социална присъщност.

Макар и не така емблематична, османската документация от първите столетия на османското владичество е незаменим източник за изследването, разбирането и интерпретациите на българския и балканския свят. Зад лаконичния „език” на финансово-административните документи е заложена може би най-богатата и изчерпателна информация както за регистрираните селища, така и за обитателите им. В най-голяма степен казаното се отнася за регистриите от вида *муфассал* (подробни). Подробните данъчни описи – основният извор на материал в настоящото изследване, включват сведения за селищното и административно устройство, топонимията, данъчното облагане и социалния статус на данъкоплатците, стопанската характеристика и пр. Поименното вписване на данъкоплатците, от друга страна, предоставя богат набор от антропонимични данни – самите те индикатор не само за традиции в именуването. Именно този тип извори, все още само частично публикувани, дават възможност за многоаспектно изследване на **пришълците** – един от важните показатели за демографското състояние и динамиката на миграционните процеси в българските земи през разглеждания период.

Разбира се, в рамките на една статия едва ли би било възможно да бъде коментиран в детайли целият масив от разнородни османски документи за XVI–XVII в. Наблюденията ми се ограничават най-вече върху няколко османски регистъра за Никополски санджак от този период:

– подробен (*муфассал*) регистър на тимари, зеамети и хасове във вилаета Нийболу (Никопол), съставен през 922 (5.02.1516–23.01.1517) г. по времето на султан Селим I (1512–1520)¹. Добре запазен и ясно датиран, регистърът съдържа разнообразна и компактна информация, подходяща за статистическа обработка;

– подробен (*муфассал*) регистър на тимари, зеамети, хасове, мукатаи, чифлици и вакъфи на територията на казите и нахиите Нийболу, Зишови (Свищов), Рахова (Оряхово), Чибре (каза с център с. Долни Цибър), Лофча (Ловеч), Излади (Златица) и Търнови от 1 *шевал* 947 – 29 *шевал* 951 (29.01.1541–13.01.1545) г.²;

– подробен (*муфассал*) регистър на тимари, зеамети, хасове, мукатаи и чифлици на територията на санджак Нийболу от 1022 (21. 02. 1613–10. 02. 1614) г.³ Съществуват предположения за по-ранна датировка на отразената в него информация, която според част от авторите, и лично според мен, отговаря на регистрацията, направена през 1579 г. Те обаче противоречат на факта, че регистърът включва хасове на султан Ахмед I (1603–1617) [Радусев, Е., Ковачев, Р. 1996, с. 30–31 (№ 26)]. В изложението обозначавам опис с най-ранната и най-късна възможна дата на съставянето му – 1579 (1613/14) г.

¹ **ВОА – İstanbul**, Maliyeden Müdevver № 11. Около половината от този регистър се съхранява в Истанбул. Направеният съпоставителен анализ от М. Кийл, а по-късно и от Р. Ковачев, показва, че фрагмент от същия *муфасал* дефтер се намира в Ориенталския отдел на Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ в София (под сигнатура ТН 31/10). Публикуван е в поредицата „Турски извори за българската история“ [**ТИБИ**, т. 1, с. 21–60]. Сравнението между двата фрагмента разкрива, че този от София (12 л.) е къс от липсващата част от съхранявания в Истанбул (324 л.), тъй като в тях, както изтъква Р. Ковачев, няма регистрация на един и същ обект [**Kiel, M.** 1991, p. 503–505. Вж. **ВОА – İstanbul**, Maliyeden Müdevver № 11, с. 280а; **Ковачев, Р.** 1996, с. 222].

² **ВОА – İstanbul**, TD 416. В Ориенталския отдел на Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ в София се съхранява аналог на този регистър под сигнатура ОАК 4/57. Първоначално 6 л. от него са публикувани от Б. Цветкова, датирани в кр. на XV в. [**ТИБИ**, т. 2, с. 335–354]. Впоследствие регистърът е убедително предатиран от Ст. Андреев, който измества хронологическата граница към 40-те години на XVI в. – преди 1548 г., въз основа на податки от палеографско и историческо естество [**Андреев, С.** 1992, с. 167–168. Вж. по-подробно: **Калицин, М., Мутафова, К.** 2012, с. 232–233, бел. 1]. В изследването е използван описът, съхраняван в Истанбулския архив.

³ **ВОА – İstanbul**, TD 718. Използваме опис, съхраняван в Истанбулския архив.

ЛИТЕРАТУРА / REFERENCES

Публикации

Андреев, С. 1991 – Стефан Андреев. Муфасал дефтерите от XV–XVI век. (Палеографско, дипломатическо и извороведско проучване). София, 1991 (хабилитационен труд). [Stefan Andreev. Mufassal defterite ot XV–XVI vek. (Paleografsko, diplomaticheskо i izvorovedsko prouchvane). Sofia, 1991 (habilitatsionen trud)].

Андреев, С. 1992 – Стефан Андреев. За датировката на подробните османски регистри (*муфасал* дефтерите) от XV–XVI в. – ИП, 1992, № 1 – 2. [Stefan Andreev. Za datirovkata na podrobnite osmanski registri (mufassal defterite) ot XV–XVI v. – IP, 1992, № 1–2].

Андреев, С., Калицин, М., Мутафова, Кр. 2009 – Стефан Андреев, Мария Калицин, Красимира Мутафова. Извори за историята на град Омуртаг. Т. 1. Османски документи XV–XVIII в. Встъпителна студия, превод, коментар и показалци. В. Търново, 2009. [Stefan Andreev, Mariya Kalitsin, Krasimira Mutafova. Izvori za istoriyata na grad Omurtag. T. 1. Osmanski dokumenti XV–XVIII v. Vstapitelna studiya, prevod, komentar i pokazaltsi. V. Tarnovo, 2009].

Геров, Н. 1977 – Найден Геров. Речник на българския език. Фототипно издание. Т. 4. София, 1977. [Nayden Gerov. Rechnik na balgarskiya ezik. Fototipno izdanie. T. 4. Sofia, 1977].

Грозданова, Е., Андреев, Ст. 2000 – Елена Грозданова, Стефан Андреев. За вътрешните миграции на българите през XVII в. – ИП, 2000, № 3–4. [Elena Grozdanova, Stefan Andreev. Za vatrešnrite migratsii na balgarite prez XVII v. – IP, 2000, № 3–4].

Грозданова, Е., Андреев, Ст. 2003 – Елена Грозданова, Стефан Андреев. Бежанци на родна земя. – В: Контрасти и конфликти „зад кадър“ в българското общество през XV–XVIII в. София, 2003. [Elena Grozdanova, Stefan Andreev. Bezantsi na rodna zemya. – V: Kontrasti i konflikti „zad kadar“ v balgarskoto obshtestvo prez XV–XVIII v. Sofia, 2003].

Иванова, С. 1993 – Св. Иванова. Градовете в българските земи през XV в. – В: Българският петнадесети век. Сб. с доклади за българската обща и културна история през XV в. София, 1993. [Sv. Ivanova. Gradovete v balgarskite zemi prez XV v. – V: Balgarskiyat petnadeseti vek. Sb. s dokladi za balgarskata obshta i kulturna istoriya prez XV v. Sofia, 1993].

Игов, С. 2000 – Светлозар Игов. Българската литература през XX век. София, 2000, ISBN 954-90563-2-5. <<http://www.slovo.bg/showwork.php3?AuID=295&WorkID=11481&Level=1>> [Svetlozar Igov. Balgarskata literatura prez XX vek. Sofia, 2000].

Кабрда, Й. 1937 – Й. Кабрда. Рая. – ИИД, кн. 14–15, София, 1937. [Y. Kabrda. Raya. – IID, kn. 14–15, Sofia, 1937].

Калицин, М., Мутафова, К. 2012 – Мария Калицин, Красимира Мутафова. Подбрани османски документи за Търново и Търновска каза. Сборник с документи. Встъпителна студия, превод, коментар и показалци. Отговорен редактор Ст. Андреев. Второ преработено и допълнено издание. В. Търново, 2012. [Mariya Kalitsin, Krasimira Mutafova. Podbrani osmanski dokumenti za Tarnovo i Tarnovska каза. Sbornik s dokumenti. Vstapitelna studiya, prevod, komentar i pokazaltsi. Otgovoren redaktor St. Andreev. Vtorо preraboteno i dopalнено izdanie. V. Tarnovo, 2012].

Ковачев, Р. 1996 – Р. Ковачев. Новопостъпили османотурски описи като извор за социално-икономическото, историко-демографското, военноемминистративното и поселищно развитие на Никополски санджак през XVI в. – В: Българският шестнадесети век. Сборник с доклади за българската обща и културна история през XVI в. София (17–20.X.1994). София, 1996. [R. Kovachev. Novopostapili osmanoturski opisi kato izvor za sotsialno-ikonomichestkoto, istoriko-demografskoto, voennoadministrativnoto i poselishтно razvitie na Nikopolski sandzhak през XVI v. – V: Balgar-

skiyat shestnadeseti vek. Sbornik s dokladi za balgarskata obshta i kulturna istoriya prez XVI v. Sofia (17–20.X.1994). Sofiya, 1996].

Мутафова, Кр. 2013 – Красимира Мутафова. Религия и идентичност (християнство и ислям) по българските земи в османската документация от XV–XVIII век. В. Търново, 2013. [Krasimira Mutafova. Religiya i identichnost (hristiyanstvo i islyam) po balgarskite zemi v osmanskata dokumentatsiya ot XV–XVIII vek. V. Tarnovo, 2013].

Недков, Б. 1972 – Б. Недков. Османотурска дипломатика и палеография. Т. 2 (документи и речник). София, 1972. [B. Nedkov. Osmanoturska diplomatika i paleografiya. T. 2 (dokumenti i rechnik). Sofia, 1972].

Радушев, Е., Ковачев, Р. 1996 – Е. Радушев, Р. Ковачев. Опис на регистри от Истанбулския османски архив към генералната дирекция на държавните архиви на република Турция. Ред. Ст. Андреев. София, 1996. [E. Radushev, R. Kovachev. Opis na registri ot Istanbulskiya osmanski arhiv kam generalnata direktsiya na darzhavnite arhivi na republika Turtsiya. Red. St. Andreev. Sofia, 1996].

Султанов, С. 1971 – Симеон Султанов. Йовков и неговият свят. София, 1971. [Simeon Sultanov. Yovkov i negoviyat svyat. Sofia, 1971].

Тютюнджиев, И. 1994 – Иван Тютюнджиев. Казашки военни акции по Българското черноморие през първата половина на XVII в. – В: Българите в Северното Причерноморие. Изследвания и материали. Т. 3. В. Търново, 1994. [Ivan Tyutyundzhiev. Kazashki voenni aksii po Balgarskoto chernomorie prez parvata polovina na XVII v. – V: Balgarite v Severnoto Prichernomorie. Izsledvaniya i materialy. T. 3. V. Tarnovo, 1994].

Kiel, M. 1991 – M. Kiel. Hrazgrad – Hezargrad – Razgrad the Vicissitudes of a Turkish Town in Bulgaria (Historical, Demographical, Economic and Art Historical Notes). – In: Turcica, T. XXI–XXIII, 1991.

Pârveva, S. 1991 – Stefka Pârveva. Migration à l'intérieur du pays de la population bulgare à partir de la fin du XVIIe jusqu'à milieu du XVIIIe s. – BHR, 1991, № 3

Съкращения

ГУА, ЦДА – Главно управление на архивите. Централен държавен архив. София [Glavno upravlenie na arhivite. Tsentralen darzhaven arhiv. Sofia]

ИП – Исторически преглед. София [Istoricheski pregled. Sofia]

Македонски историски речник... – Македонски историски речник, Институт за национална исторја. Главен съставител д-р Стојан Киселиновски. Съставители: д-р Александар Стојановски (од 1371 г. до крајот на XVIII в.). Скопје, 2000 [Makedonski istoriski rechnik, Institut za natsionalna istorja. Glaven sastavitel d-r Stojan Kiselinovski. Sastaviteli: d-r Aleksandar Stojanovski (od 1371 g. do krajot na XVIII v.). Skopje, 2000]

Ор. отд. на НБКМ – Ориенталски отдел на Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ [Orientaliski otdel na Narodnata biblioteka „Sv. sv. Kiril i Metodiy“]

Персидско-русский словарь. Т. 2... – Персидско-русский словарь. Т. 2. Москва, 1983 [Persidsko-russkiy slovar'. T. 2. Moskva, 1983]

ТИБИ, т. 1 – Турски извори за българската история. Т. 1. (Серия XV–XVI). Съст. и ред. Б. Цветкова, В. Мутафчиева. София, 1964 [Turski izvori za balgarskata istoriya. T. 1. (Seriya XV–XVI). Sast. i red. B. Tsvetkova, V. Mutafchieva. Sofia, 1964]

ТИБИ, т. 2 – Турски извори за българската история. Т. 2. (Серия XV–XVI). Съст. и ред. Н. Тодоров, Б. Недков. София, 1966 [Turski izvori za balgarskata istoriya. T. 2. (Seriya XV–XVI). Sast. i red. N. Todorov, B. Nedkov. Sofia, 1966]

BHR – Bulgarian Historical Review. Sofia

BOA – İstanbul – Başbakanlık Osmanlı Arşivi – İstanbul